

Félegyházi Török Imre őrnagy

A SZOLNOKI REPÜLŐTISZTI FŐISKOLA
CSAPATZÁSZLÓINAK TÖRTÉNETE
1949 - 1991.

*"Szabadsgharcos és honvéd
elődeink példáját követve
zászlóinkat, csapatainkat,
bajtársaimat el nem hagyom"*

(Részlet a Katonai Esküből)

A Magyar Honvédség nemzeti jellegének erősítése jegyében az elmúlt években különböző kezdeményezések történtek. Ezek közé sorolható az alakulatok, intézetek új elnevezése, illetve új csapatzászlók adományozása.

E folyamat részeként 1991. március 15-én főiskolánk is a Szolnoki Repülő Műszaki Főiskola nevet vette fel. (Ami nem sokára, 1991. november 05-én Szolnoki Repülőtisztai Főiskola névre módosult!) A város nevéhez való kötődés híven kifejezi azt a történelmi kapcsolatot, amely az iskolánkat - jogelődein keresztül - Szolnokhoz köti.

A Magyar Honvédség Napján, 1991. szeptember 28-án a legnagyobb katonai Ünnepen került sor főiskolánk új csapatzászlójának átadására. Ezen alkalom módot adott arra, hogy áttekintsük a jelentős múlttal rendelkező oktatási intézményünk történetét a csapatzászlóink tükrében.

RÖVID ZASZLÓTÖRTÉNET

A katonai zászlók története két nagy korszakra osztható. Egyik az állandó hadseregek felállításá előtti, amikor a zászlóhasználat mikéntjét, illetve magukat a zászlókat még

semmiféle rendelet nem szabályozta. Az egyes országok címerei és zászlói ekkor még többnyire megegyeztek az uralkodók címereivel és zászlóival.

A következő a szabványosított zászlók kora, amelyekben az állandó hadseregek pontos és részletekbe menő regulamentumok által vezérelve masiroztak. E szabályozások zászlóikra is kiterjedtek.

A Habsburg birodalom területén az első zászlórendeletek az 1740-es években készültek. Az ebben foglaltak a XIX. századra olyannyira stabilizálódtak, hogy a monarchia széteséséig jelrendszerük azonos maradt, mindössze a mindenkori politikai helyzet kívánalmainak megfelelően a címer módosult.

A császári - királyi, majd a dualizmussal a császári és királyi zászlók eredete a XVII. századig nyúlik vissza. Ekkor jelenik meg az ún. főzászló (Leibfahne), melyre a holdszarlón álló Szűz Mária, Madonna Immaculata képét festik. A zászlók fehér selyemből készültek, széleiket fekete - arany - vörös - ezüst lánghelyek szegélyezték. Ez volt a Habsburg haderő zászlóinak egyik legjellemzőbb vonása, ami azután a magyar zászlóhasználatban is elterjedt. E zászlók alatt felsorakozott katonaság nemzetiségét nem lehetett megállapítani, hisz a magyar címer is csak része volt a birodalmi címernek. E tény alapvető sérelemnek tűnt a korabeli magyarság szemében, így érthető, hogy 1848-ban a független magyar haderő megeremtésekor, illetve a kiegyezéssel létrejött Magyar Királyi Honvédség esetében a zászlókon is igyekeztek hangsúlyozni a hadsereg magyar voltát.

A forradalom után a magyar országgyűlés törvénybe iktatta az ország címerének és a nemzeti színeknek "ősi jogai-ba" történő visszaállítását. Ezt követően viharos gyorsasággal jelentek meg a nemzetőrség és a honvédség zászlóin a ma-

gyarság jelképei, bár ezek még külsőségeikben és tartalmi jegyeikben alig különböztek a császári és királyi "főzászlóktól".

Az e korban használatos honvéd zászlók két darab, általában fekvő, téglalap alakú, mintázatában selyemripsz-lapból voltak összevarrva. A lobogórészben körben, vagy a három szabad szélükön hét egyenlőszáru festett vörös, illetve zöld háromszög futott, melyeket ezüst és nemzeti színű paszománnyal rögzítettek. Az előlapján barna színű, ovális akantuszevelekből kialakított rokokó izlésű keretben, égkék háttér előtt Magyarország cimere, jobbra és balra kihajló tölgy, illetve babér ágak voltak láthatóak. A cimerpajzs fölött a lebegő magyar korona első részéből kétoldalra hullámzó, arány rojttal díszített nemzeti szalag futott ki. A zászló hátlapjára ugyancsak barna keretben a trónoló Mária a gyermek Jézussal festődött. E zászlók rúdját nemzeti színekkel spirálisan festették, lándzsacsúcshára az ország címerét vésték. Az alakulat számát és nevét, az adományozót a zászlószalagon tüntették fel.

Az 1867-es kiegyezés után felállított Magyar Királyi Honvédség zászlóira vonatkozóan az 1868. évi 41. törvénycikk így rendelkezett: "a zászló alapszíne fehér, az ország színeit és a magyar állam címerét viseli, körben lángnyelvekkel, "IFJ" névjeggyel (I. Ferenc József).

A zászlóaljakra szervezett honvéd gyalogság csapatzászlóit a - törvénycikk előírásainak megfelelően - fehér selyemből készítették, piros-fehér-zöld lángnyelvekkel szegélyezték. Előlapján a magyar királyi középcimer volt látható, ívelt pajzsán két lebegő angyallal, fölülte a lebegő Szent Koronával. Hátlapján a hagyományos Mária - ábrázolás helyett a királyi névjelet helyezték el.

A király névjelét és a cimert a vörösre festett zászlórúd végén lévő, levél alakú zászlócsúcsba is bevésték.

A fehér, cimeres, madonnás zászlónak a XIX. századra kialakult hagyománya magyar zászlóként rögződött, és egészen a II. világháború végéig élt.

AZ ISKOLA ELSŐ SZIMBÓLUMA

1945 és 1949 között a honvédség alakulatai részére nem rendszeresítették csapatzászlót. A különböző adományozó testületek saját belátásuk alapján készítették el a lobogókat. Ezek számos vonatkozásban egyöntetűek voltak, általában téglalap alakúak, közel azonos, 120 x 140 cm-es méretben készültek és természetesen a Magyar Köztársaság címerével, az ún. Kossuth-címerrel díszítették. Eltérően a korábbi évek csapatzászlóitól, általában az alakulat nevét és különböző jelmondatokat hímiztek fel a zászlóalapra. Ebből adódóan sok egyedi készítésű csapatzászló jelentette a különböző alakulatok számára azt a szimbólumot, amely funkcióját, szerepét tekintve a katonai becsület, a hősiesség és a dicsőség jelképét testesíti meg. Kifejezi a csapatok tagjai összetartozását, a haza védelme iránti feltétlen elkötelezettség érzését. Ezért is rögzíti mindmáig a katonai eskü szövege, hogy "zászlóinkat, csapatainkat, bajtársaimat el nem hagyom".

Az első csapatzászlót 1949. március 06-án Szolnok város adományozta intézményünknek, a nemsokkal később felállításra kerülő Kilián György Repülő Hajózó Tiszti Iskola magvát képező 1. Honvéd Repülő Kiképző Osztálynak. Atadására az 1848-49-es forradalom és szabadságharc győzedelmes, szolnoki csatájának századik évfordulóján került sor, a Kossuth-téren. Az Ünepszónoka az ekkortájt megalakuló magyar légierő szemléltetője (parancsnoka), Zalka András mérnök ezredes volt, de megjelentek a honvédelmi miniszter képviselői, valamint a megye, a város párt- és közigazgatási vezetői is.

A csapatzászló dupla, fehér brokáselyemből készült, körbe 15 cm-es nemzeti színű lángnyelvekkel pártázva. Egyik felén az 1848-as Kossuth-cimer volt látható az 1849-1949-es évszámok között. Felső részén arannyal: SZOLNOK SZERVEZETT DOLGOZÓI, alul pedig az 1. HONVED REPÜLŐ KIKÉPZŐ OSZTÁLYÁNAK felirat volt kihimezve. A zászló tülk felén az arany Kossuth-cimeres hajózó (repülőgépvezető) jelvény, felette: SZÁRNYALJATOK A MAGASBA, alul pedig: HARCOLJATOK A SZOCIALISTA GYŐZELMERT felirat volt kivarrva.

Mint az a leírásból is kiderül, az iskola első csapatzászlója híven követte az 1848-as hagyományt. Ugyanakkor már érzékeltette a változásokat az a tény, hogy 1950-ben a Kossuth-cimer helyére az akkori népköztársasági cimert varrták rá.

CSAPATZASZLÓK, AZONOS TARTALOMMAL ES FORMÁBAN

A társadalmi-politikai változásokat tükrözte az első csapatzászlón végrehajtott cimercsere is, amely során 1951. április 15-én új szimbólumot kapott az intézmény. A csepeli Rákosi Művek által adományozott zászló már teljes mértékben tükrözte az új hatalom jelképeit. Vörös selyemből készült, így markánsan eltért a korábbiétől. A négy szélén zöld-fehér háromszögekből álló pártázat, a három szabad szélén vörös zsinórszegély, két szabad sarkán pedig vörös bojt volt. Mindkét oldalát az 1949-1957 között használatos népköztársasági cimer díszítette. Mérete 120 x 140 cm volt. E szimbólum az iskola 1956-os felszámolásáig töltötte be szerepét.

A Killián György Repülőtisztai Iskola az 1961-es újjászervezését követően új csapatzászlót kapott. Az adományozó - az ekkor már a tekintélyes helyi nagyüzem - a Szolnoki Tiszamenti Vegyiművek dolgozó kollektívája volt.

A zászlót 1961. november 18-án Unnepélyes keretek között Bán László igazgató adta át Brassói Tivadar Őrnagynak, az iskola parancsnokának. A zászló elődjével azonos színtű és méretű volt, de már a későbbi, az 1957 után használatos népköztársasági címer díszítette.

Ezzel kezdetét vette az iskola állománya és a vegyiművek dolgozói közötti több évtizedes kapcsolat, amit a TVM nem sajátította ki magának, hanem törekedett az együttműködést a város képviselőjében ápolni és fejleszteni. Talán ennek is tudható be, hogy 1984. november 02-án a Magyar Néphadseregben elrendelt csapatzászló-csere során újra a TVM lett az adományozó.

Az ekkor már főiskolaként működő tanintézet részéről Zsemberi István mérnök ezredes, főiskolaparancsnok vette át az új szimbólumot Szikszai Ferenc igazgató helyettől. Bár a zászlócsere a néphadseregbeni egységesítés jelszavával történt, erre az iskolánkon fennállásunk 35. évfordulója jegyében került sor.

ÚJ SZIMBÓLUM, ÚJ TARTALOMMAL

1991. szeptember 28-án átadott csapatzászló színösszeállítás, formája és az adományozás módja is eltért a korábbiaktól, az elmúlt 40 év gyakorlatától.

A zászló alapszíne fehér, szélein nemzeti színű lánagnyelv-pártázattal készült. Mindkét oldalát a tölgy- és babérágakkal övezett Magyar Köztársaság címere díszíti. Mérete 120 x 140 cm. A zászló szélén piros-fehér-zöld színőrszegély van, két szabad sarkán ugyancsak a nemzeti színekből álló bojt található. A zászlórúd vörös színű, markolatánál és az összezsavarásnál réz borítású. A zászlócsúcst díszes lándzsahegy alakú, benne mindkét oldalán domborított koronás középcímer látható.

A csapatzászlót egy sötétkék zászlószalag díszíti, melynek egyik ágán "A SZOLNOKI REPÜLŐ MŰSZAKI FŐISKOLÁNAK", míg a másikon "SZOLNOK ÖNKORMÁNYZATA 1991. SZEPTEMBER 29." és a pelikán - a város madarának stilizált aranyszínű himzése - látható.

Mint a leírásból is érzékelhető, ezen új szimbólum színösszeállítására, formájára az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc, illetőleg az 1946-ban kikiáltott köztársaság csapatzászlójára emlékeztet, kifejezve ezzel is a mai honvédség - így a főiskola állományának - viszonyát a nemzeti, demokratikus hagyományainkhoz.

A csapatzászlót ünnepélyes keretek között - a honvédelmi miniszter engedélye alapján - Szolnok város önkormányzata nevében, Kónig László polgármester adta át a főiskola parancsnokának, Nagy Szilveszter mérnök ezredesnek. Ez az esemény is tovább mélyítheti a város és a tanintézet közötti kapcsolatot, mely immáron több, mint negyven éve az összetartozás szép példjaként létezik.